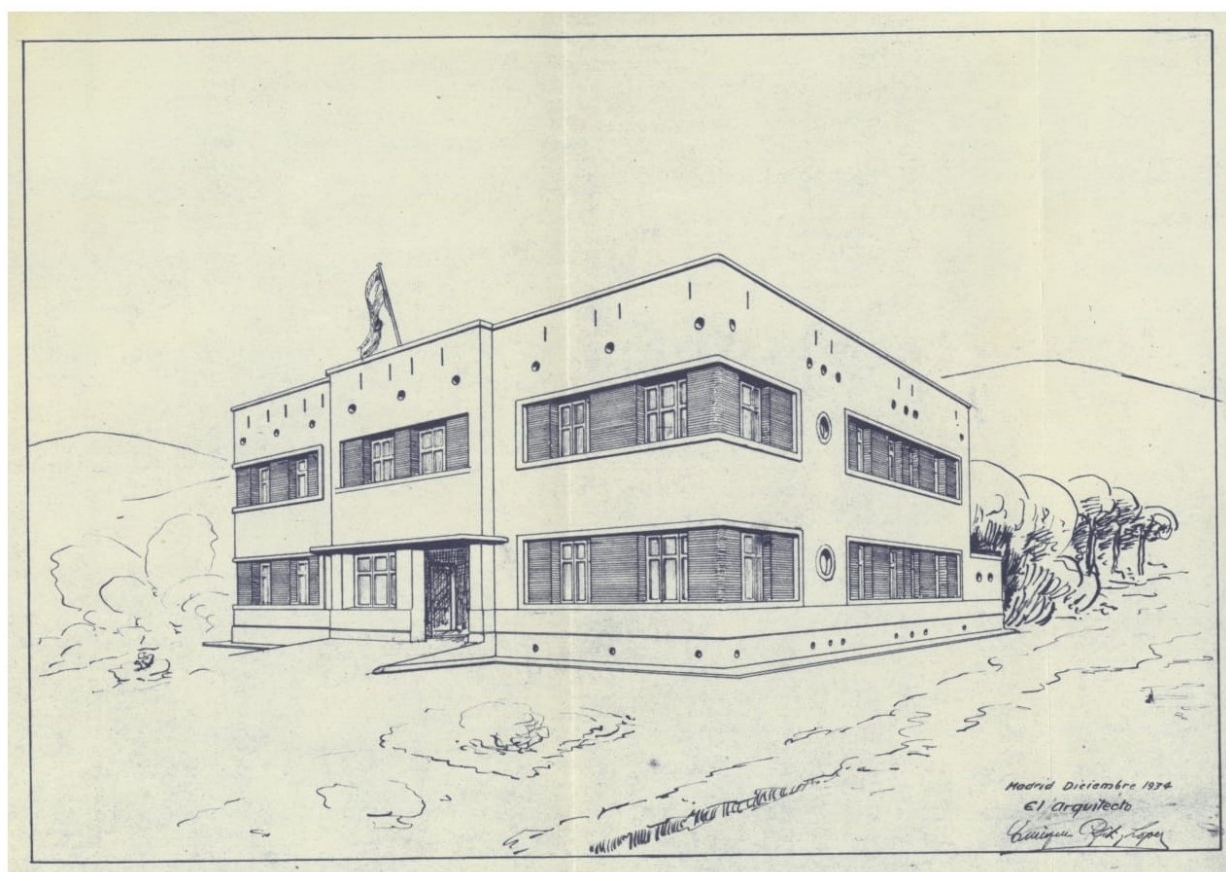

Repressió social i Guàrdia Civil

El projecte de caserna de la Guàrdia Civil de 1935

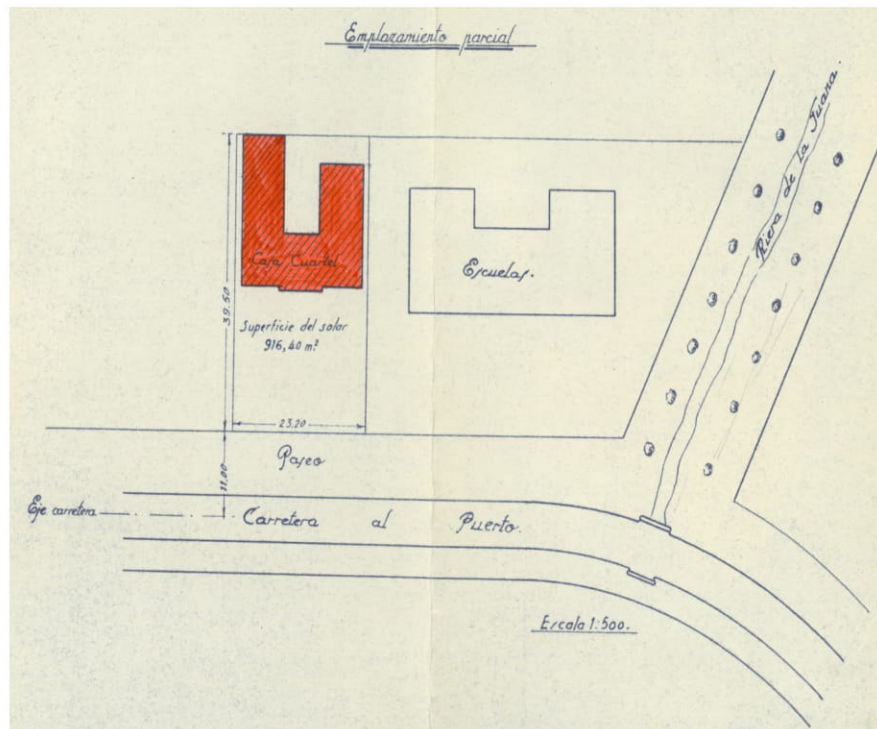
Dades arxivístiques

CAT AMR 1.1. Ajuntament de Roses, sèrie 5.6.1.2. Llicències d'Obres Majors, exp. 1/1935, *Proyecto de Casa Cuartel para la Guardia Civil en la Villa de Rosas (Gerona)*, redactat per l'arquitecte Enrique Pfitz López. Febrer de 1935.

Història arxivística

Aquest projecte de casa-quarter per al destacament de la Guàrdia Civil a Roses, s'ha conservat, des de l'època de la Segona República, a l'Arxiu Municipal, compartint les peripècies de la resta de documentació històrica de l'Ajuntament de Roses fins a la seva correcta instal·lació i conservació a les actuals dependències de l'AMR. Més entretinguda fou la seva tramitació administrativa, atès que, redactat a Madrid, el projecte fou enviat a Roses, des d'on s'elevà la sol·licitud de construcció de la caserna altra vegada a Madrid i des d'on retornà finalment el 15 d'abril de 1936 a Roses. La causa del retorn, ben habitual a l'Estat espanyol: "Hallándose agotado el crédito que figura en los presupuestos vigentes del Estado, para el servicio de acuartelamiento de la Guardia Civil, (...) y careciéndose además de fuerza disponible en la Comandancia de esa provincia, éste [sic] Ministerio (...) ha resuelto desestimar por ahora la propuesta de

creación de un Puesto en Rosas (...) y disponer la devolución del proyecto que se acompañaba (...)"

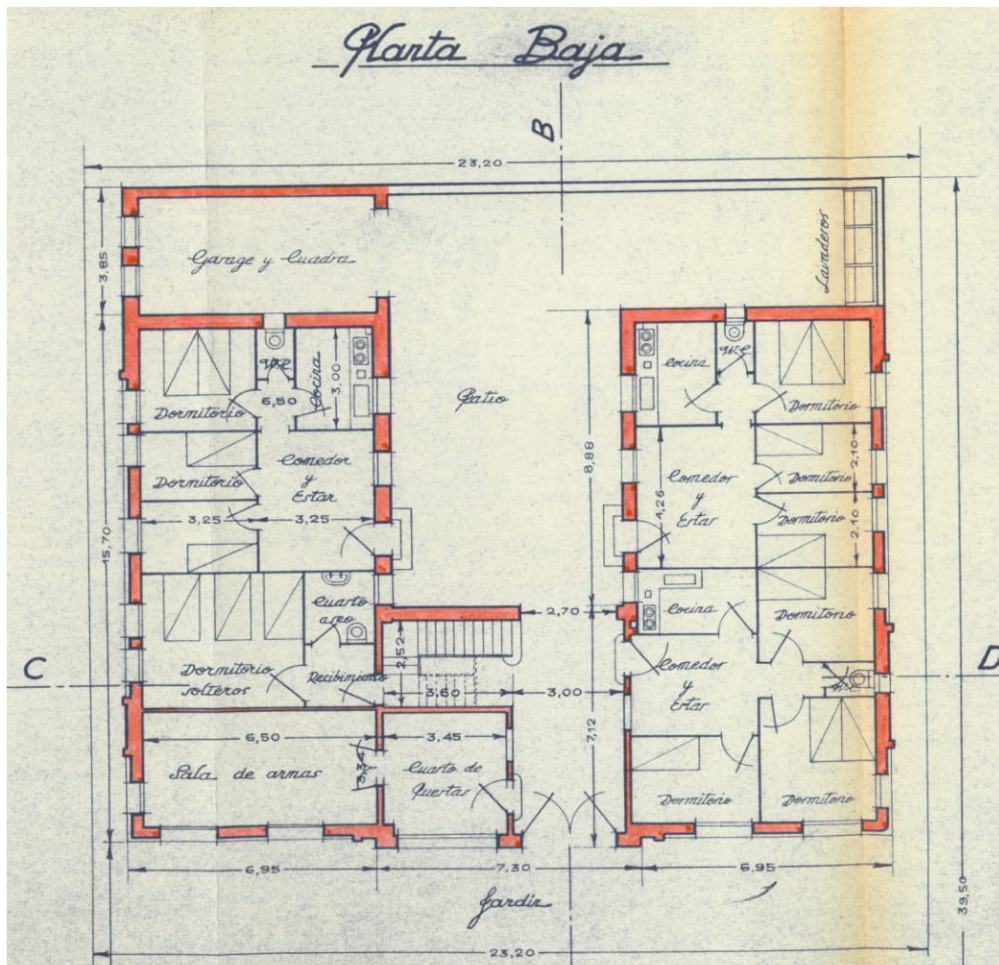
Emplaçament de la caserna

Contingut

L'arquitecte madrileny Enrique Pfitz López va proposar un edifici caserna eminentment funcional, de forma rectangular i articulad en planta baixa i planta pis. S'havia de situar a la carretera que comunicava amb el port comercial i el far, al costat de la nova escola Narcís Monturiol (primerament Sacco i Vanzetti), en una finca de 916,40 m².

Es preveien les instal·lacions pròpies d'un quarter, amb un "aspecto de construcción particular, sin olvidar claro está aquellas condiciones defensivas propias de todo edificio destinado a esa índole". A la planta baixa, doncs, de 306,41 m², hi havia l'habitació de portes o de control d'accés, la sala d'armes, la caixa d'escala, l'habitació pels guàrdies solters (capaç per a 3 places), 3 habitatges compostos de menjador-sala d'estar, 3 dormitoris, cuina i bany, garatges i 3 safarets. La planta superior, de 277,92 m², es destinava a 4 habitatges més, 3 dels quals idèntics als anteriors. L'altre, per al comandant del lloc, estava format pel rebedor, el menjador-sala d'estar, cuina, 3 dormitoris, bany i despatx de l'oficial. El pressupost total era de 61.416,96 pessetes.

L'edifici, de caràcter auster i oficial, transmetia, no obstant això, un cert aire modern. Es podria inscriure en el corrent racionalista o Moviment Modern per la disposició dels elements de la façana, sense ornamentacions, funcional, senzilla i, com dèiem, fins i tot austera; l'allargament de les obertures de la façana, que li conferien una continuïtat de l'espai volumètric, reforçaven el predomini de les línies horitzontals, rematat per l'ampli voladís de l'accés principal; l'ús de la coberta-terrasa també era un element propi d'aquest estil arquitectònic.

Planta de distribució del quatrер

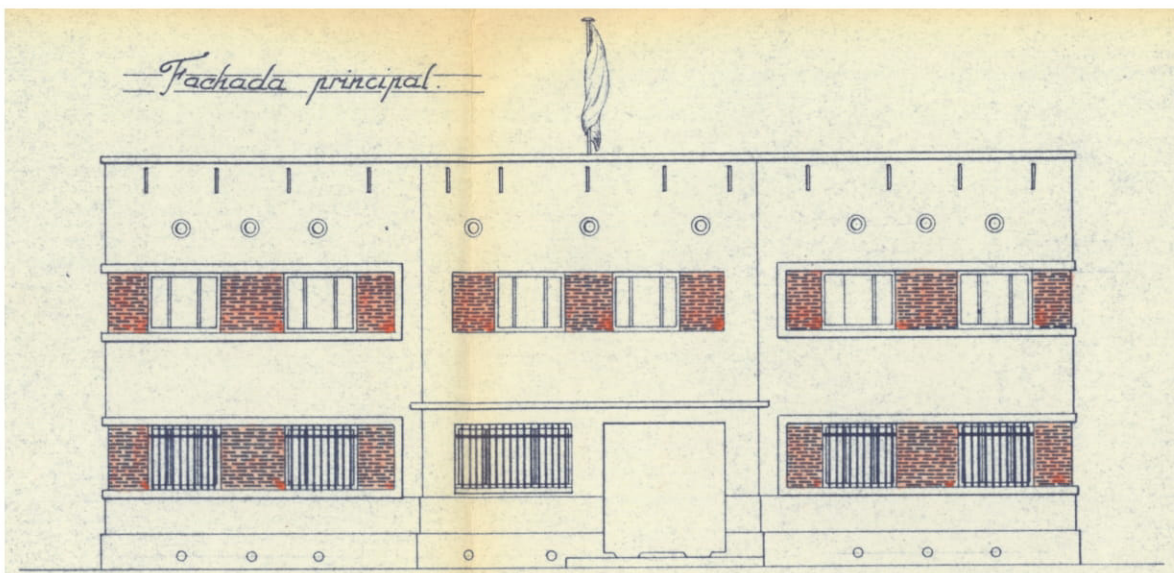
Context

Indubtablement, el projecte redactat per Enrique Pfitz López incorpora uns valors arquitectònics innegables. Nogensmenys, Pfitz fou un arquitecte d'una trajectòria reconeguda, autor d'una colla d'obres significatives, gairebé totes a Madrid, com el cementiri de Nuestra Señora de la Almudena, el palau del vescomte d'Escoriza, l'edifici Ronda, el Teatre Monumental, el palau de D. Tomás de Beruete, la colònia Iturbe o el conjunt municipal de cases ultrabarates i barates de Salud y Ahorro i de Valdenúñez.

Tanmateix, la importància local del projecte de caserna de la Guàrdia Civil va molt més enllà i per uns altres viaranys socials i polítics que el fan molt més entenedor. L'interès de les autoritats locals per disposar d'un destacament de guàrdies civils a la població naixia uns quants anys abans, el 1926. Vegem-ho.

El 30 de setembre de 1926, l'Ajuntament de Roses aprovava sol·licitar un crèdit de 250.000 pessetes de l'època per poder executar el projecte de portada d'aigües des de can Ponach fins a la població, un projecte redactat per l'enginyer Cèsar Molinas. D'entrada no semblava una actuació gaire conflictiva. Fins i tot, havia estat un tema posat a consulta popular l'any 1924. Tanmateix, però, i malgrat el resultat positiu, l'elevat import de l'operació va posar en peu d'alerta els veïns del poble. L'ambient s'anà escalfant i el dia 18 d'octubre es produí una revolta popular força general i violenta contra les autoritats municipals, de la qual les actes del Ple en són un testimoni ben explícit: "(...) de las veinte y media á las veinte y una en que estaba celebrando sesión

este Ayuntamiento Pleno, por una gran multitud de vecinos de la misma (hombres, mugeres [sic] y niños) penetraron por la fuerza en estas Casas Consistoriales maltratando con palabras á este Ayuntamiento queriendo obligarle á dimitir el cargo por fuerza, sin que á pesar de ser llamados al orden pudieran conseguirlo, faltando al respeto de la autoridad y del Ayuntamiento viéndose obligado á permanecer largo rato en el Salón, hasta que por el auxilio prestado por el Sr. Capitán de Carabineros desalojaron un poco el local; y que al Salón á la calle fueron igualmente maltratados de palabra y obra especialmente el Señor Alcalde y el Concejal D. Juan Brunet Prades por la multitud apedreándoles hasta el extremo de verse obligados á meterse dentro de una casa particular á fin de evitar mayores atropellos (...). El relat coincidia amb el que publicava el setmanari *La Comarca* el dia 23 d'octubre que, una setmana després, informava que "Se halla completamente restablecido de su lesión ocasionada por *incidente*, el buen compatriocio don Juan Brunet (...)".

Façana de la caserna

La revolta popular tingué diverses conseqüències. L'alcalde, Salvi Ferrer Buscarons, se'n féu la pell, política, és clar, i dimití sis mesos després, el 12 de març de 1927; la portada d'aigües s'aturà i la gestió d'un altre servei bàsic com l'enllumenat públic fou traspasat a mans privades, concretament a l'encarregat Pau Solà Brunet. A més llarg termini, una conseqüència important fou que l'Ajuntament havia cregut, " (...) llegado el momento que la práctica aconseja (...)", sol·licitar, en sessió plenària de 9 de novembre, la presència permanent de la Guàrdia Civil a la població "(...) en virtud de los hechos acontecidos en esta Villa (...)". Sense una ubicació adequada, s'acordà, el 12 de desembre de 1926, llogar una casa de la plaça de l'Església, propietat de...l'alcalde, per encabir-hi el destacament de la Guàrdia Civil, mentre no es construïa una caserna nova.

En definitiva, la resposta als aldarulls socials fou assegurar els mitjans repressius necessaris, la Guàrdia Civil. Era, d'altra banda, la resposta tradicional, típica i poc imaginativa, l'esperada. Tanmateix, cal consignar que el poble rosinc aconseguí aturar el projecte i fer caure el govern local. Davant la por que sovint ven el poder, el poble s'hi revelà i guanyà. Tota una lliçó.

Més informació

Sobre Enrique Pfitz López:

<http://guia-arquitectura-madrid.coam.org/#aut.1251>

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Casa-Palacio_de_Tom%C3%A1s_de_Beruete,_Madrid

Sobre la Dictadura de Primo de Rivera a Roses i el poder local:

Josep Maria Barris, "El nou personal polític de la dictadura de Primo de Rivera" i "El referèndum de 1924", a *Roses o la recerca de la zona grisa*, Roses, Ajuntament de Roses, 2008, pàgs. 353-356.

Josep Maria Barris Ruset, "Poder, política i polítics a la Roses del segle XX" a *Roses, 1875-1975: del model comercial a la revolució turística*, 2001, Ajuntament de Roses, 170-215.